

El pontificat mallorquí del bisbe Gabriel Llompart i Jaume (1925-1928)

Mn. Pere Fiol i Tornila

Llicenciat en Història i rector emèrit. perefiol@yahoo.es

Paraules clau: prevere, professor, canonge, capítol, bisbe, Seu.

Resum. *Després d'escorcollar les arrels d'aquesta família de pagesos inquers, s'acompanyà l'infant al Seminari, on fou acollit pel padrí de fonts, que era el rector de la institució. Veim com progressà en saviesa i en valors humans i espirituals, tot guanyant-se la confiança de companys i de superiors que el portarien a ser elegit per bisbe. Després de dos curts pontificats, un a Tenerife (1918-1922) i un altre a Girona (1922-1925), fou nomenat bisbe de Mallorca i d'Eivissa, i l'estudi del pontificat mallorquí és l'objecte d'aquest treball.*

Keywords: priest, teacher, canon, chapter, bishop, Seu.

Abstract After investigating the roots of this family of farmers, the child is accompanied to the Seminary, where he is welcomed by his godparent, who was the rector of the institution. We see how he progresses in wisdom and in human and spiritual values, gaining the trust of his schoolmates and superiors who will lead him to be chosen as bishop. After two short pontificates, one in Tenerife (1918-1922) and the other in Girona (1922-1925), he was proclaimed Mallorca and Ibiza's Bishop, and the study of the Mallorcan pontificate is the object of this communication.

1. LA FAMÍLIA

Dia 09.09.1857 es casaven, al temple parroquial d'Inca, Gabriel Llompart i Campins amb Francisca Jaume i Mateu,¹ posant la residència en el carrer de la Murta. El primer infant d'aquella novella parella fou Antònia Paula, que va néixer dia 24.07.1858.² Es veu que la família canvià de domicili i s'establí al carrer Major, a la casa pairal de Gabriel, ara propietat de son germà Pere Josep, prevere

¹ APSMM llibre 215. Matrimonis 1850-1857, foli 62, inscripció núm. 38. Son pare era fill de Gabriel i de Paula, i sa mare, de Bernat i Antònia Anna. El prevere que assistí el matrimoni fou Mn. Francesc Brunet, beneficiat, i els testimonis foren Guillem Massot i Joan Ramis.

² APSMM Llibre 174, foli 59g.

i canonge de la Seu, que vivia al Seminari, atès que era el rector d'aquella institució, ja que tots els altres fills nasqueren al carrer Major, conegut llavors com "carrer de la Rectoria". Allà va néixer Antònia Anna dia 30.11.1860;³ Gabriel Maria, el nostre biografiat, que va néixer dia 19.11.1862;⁴ Bernat Maria 21.12.1864,⁵ un altre Bernat Maria dia 28.06.1867;⁶ un altre Bernat Maria dia 07.12.1869;⁷ Antònia Anna Maria dia 21.09.1871;⁸ i Francisca Maria, nascuda dia 16.01.1874.⁹

La família vivia ben prop de l'església i de la rectoria, que llavors estava a l'actual carrer Major, i sens dubte l'infant Gabriel era ben prompte a anar a l'església, fer d'escolanet i cantadoret, més perquè vivia a la casa de l'oncle canonge i rector del Seminari¹⁰ Mn. Pere Josep Llompart i Campins (1807-1893), i tenia un

3 Ibidem llibre 175, foli 40g.

4 Ibidem foli 110: "En la villa de Inca dia 21 de Noviembre 1862 el infraescrito Rector bautizó un niño nacido el día 19 á las 5 de la tarde en la calle La Rectoria, hijo de Gabriel Llompart, conrador, y de Francisca Jaume consortes. Abuelos Paternos Gabriel y Paula Campins, consortes y Maternos Bernardo y Antonia Ana Mateu consortes, todos de Inca. Fue su nombre Gabriel, Maria y fueron Padrinos el Muy Ilustre Don Pedro José Llompart y Campins Pbro. Canónigo Magistral de la Santa Iglesia de Mallorca y por su comisión Guillermo Llompart y Campins y Paula Campins y Rubert á quienes etc. De que certifico. Antonio Sastre y Vila, Pbro y Rector."

5 Ibidem foli 172 sens dubte fou albat.

6 Ibidem, llibre 176, foli 76g, sens dubte fou albat.

7 Ibidem, foli 139g.

8 Ibidem, llibre 177, foli 17.

9 Ibidem, foli 82.

10 Mn. Pere Josep Llompart i Campins va néixer a Inca dia 03.09.1807. Estudiades les primeres lletres a Inca, passà al Seminari per cursar els estudis eclesiàstics. L'any 1824 veim que feia de fàmul al Seminari, per poder pagar els estudis. Dia 17.02.1829 feia son títol de Patrimoni per poder rebre els ordes majors. El 1830 fou nomenat catedràtic de Filosofia del Seminari, havia desaparegut la Universitat i s'hagueren de crear les càtedres necessàries perquè els seminaristes poguessin estudiar. Dia 02.10.1831 va dir missa nova a Inca i, perquè es feia l'església nova, la capta fou destinada a les obres de l'església i es recolliren 1 lliura i 15 sous. Aquest mateix any rebé una beca per poder seguir estudiant Teologia Moral i Sagrada Escriptura, i el 1832 fou nomenat mestre de Patges, i li pertocà viure al Palau. Dia 28.03.1833 fou nomenat domer de la Seu, i havia de tenir cura de les moltes celebracions que s'hi duien a terme. Quan arribà el bisbe Salvà i convocà oposicions per a rectoria, s'hi presentà i aconseguí la nota més alta, i li pertocà la rectoria de Sóller, de la qual prengué possessori dia 08.03.1853, tot vetlant per aquell temple i tenint cura que les Religioses Escolàpies arribassin a aquella vila, per educar les dones d'aquella vall. A la fi de 1854 passà com a rector a Santa Eulàlia i allà estant es presentà a les oposicions per a canonge magistral i les aconseguí (1858). La Magistralia havia quedat buida perquè Mons. Mateu Jaume i Garau, magistral i rector del Seminari, havia estat nomenat bisbe de Menorca. Si fou magistral per haver guanyat les oposicions, el bisbe Salvà el nomenà rector del Seminari per les qualitats que tenia aquest bon i virtuós capellà. Hagué de fer front a molts problemes d'un casal que havia estat pensat com a col·legi major per a 25 estudiants que anirien a escola a la Universitat, i ara hi havia d'haver lloc per als estudiants, que anaven augmentant degut a la disciplina eclesiàstica, que més i més demanava l'internat; s'havien d'habilitar unes aules, una biblioteca, una capella capaç d'aixoplugar els seminaristes... Mn. Llompart i Campins planificava les coses, i va tenir anys per aconseguir les metes proposades. Quan la reina Isabet II vengué a Mallorca, Mn. Llompart demanà al president del Capítol que li demanàs el convent i l'església de Sant Francesc per traslladar-hi el Seminari. Es veu que no prosperà, i Mn. Llompart i Campins va anar comprant diferents cases de l'entorn i totes les que hi havia en el carrer Caldés, i amb l'arquitecte Bartomeu Ferrà i Perelló feren els plànols (1879) que posteriorment es realitzaren. Coneixedor de la situació econòmica de les famílies mallorquines, establí dos menjadors, cosa ben normal i ben acceptada en aquell temps, per abaratir la quota que els seminaristes havien de pagar, com també, seguint el pla d'estudis donat pel Govern de Madrid l'any 1852, hi havia la possibilitat de fer una carrera curta i una carrera llarga. Fou rector del Seminari fins que li arribà la mort, si bé quan arribà el bisbe Cervera l'any 1887 dia primer d'abril Mn. Miquel Maura i Muntaner fou nomenat vicerector, i fou un bon bàcul en la seva senectut. Morí a Palma el 20.02.1893.

cosí capellà, Mn. Pere Josep Llabrés i Llopart,¹¹ que aleshores vivia per Palma i estava a la Seu. La família vivia del camp, ja que eren conradors, i he de dir que a una acta davant el notari Antoni Mulet i Mas, feta dia 27.11.1884, son pare Gabriel no va poder firmar perquè no en sabia. Així era la cultura a les nostres cases, però l'honradesa, l'esperit de treball i de solidaritat, les ganes de superar-se, l'amor a Déu i als germans sí es vivien en aquella casa, i aquestes virtuts cristianes i cíviques bé les sembraren en els cors d'aquells infants.

2. ANYS D'ESTUDI I DE FORMACIÓ

L'infant Gabriel volia anar al Seminari, volia ser capellà, però la família el necessitava, no hi havia cap altre fill a la casa que pogués ajudar son pare i les terres del camí de Biniagual necessitaven braços per poder atendre les necessitats de la família. D'altra banda, ja hi havia l'oncle i el cosí Pere Josep que eren capellans i podien atendre les necessitats religioses de la família, però Gabriel no deixava d'insistir, i sa mare li feia costat. Sense perdre l'esperança l'infant Gabriel estudiava llatí. A la fi l'amo En Gabriel cedí i el curs 1875/76 entrarà al Seminari. Dia 28.09.1875 s'examinà de primer de Llatí, i aprovà; l'endemà dia 29, s'examinà de segon i també aprovà, de manera que començà el curs com a alumne intern de tercer de Llatí, tenint 12 anys, i també, com el padrí de fonts, serví com a fàmul al menjador, i així no havia de pagar la preceptiva quota.¹²

Anà descobrint que el Seminari era una casa molt ben estructurada. A més de l'oncle rector hi havia uns altres dos capellans inquers que li donaren molta confiança: Mn. Bernat Sales i Genestra,¹³ que era professor de Metafísica i de

¹¹ Mn. Pere Josep Llabrés i Llopart va néixer a Inca dia 23.08.1839 i hi morí dia 06.02.1906. També era nebot del Dr. Pere Josep Llopart i Campins, magistral i rector del Seminari. Ben jovenet entrà al Seminari i dia 02.10.1852, quan acabava de complir 13 anys i era alumne de Filosofia, rebia la clerical tonsura. Essent alumne teòleg del nostre Seminari aconseguí un benefici a la Seu, i dia 21.12.1862 era ordenat prevere. Seguí estudiant, i dia 02.04.1868 es llicencià en Filosofia i Teologia al Seminari Central de València, per rebre el doctorat el 26.06.1868. Posteriorment, dia 18.12.1879, a València mateix, es doctorava en Dret Canònic; també es llicencià en Filosofia i Lletres a la Universitat civil valenciana. A Mallorca no tengué gaire incidència en la vida pastoral i gaudí del benefici que tenia a la nostra Seu. L'any 1882 passà a Canàries amb el novell bisbe de la seu de Tenerife Dr. Jacint Cervera i Cervera (1828-1897), que ocupà aquella seu de 23.03.1882 a 01.07.1885. Fou nomenat vicari general i rector d'aquell Seminari, per rebre la canongia d'ardiaca en el mes de novembre d'aquell mateix any. En el mes de juny de 1892 fou nomenat degà d'aquella seu. Es veu que el clima no li anava gaire bé, i passà els darrers anys de la seva vida a Inca, celebrant moltes vegades en el monestir de Sant Bartomeu, on tenia una germana, sor Assumpció, i una neboda, sor Natàlia Vallori. No mancaren actes literaris al nostre monestir i funcions esplendoroses que omplien d'encens la nau del joliu temple conventual. Morí als 67 anys, quan el seu cosí, el futur bisbe, era canonge a Oriola.

¹² Arxiu del Seminari, Llibre de matrícula núm. IV folis 141 i 144.

¹³ Mn. Bernat Sales i Genestra nasqué a Inca dia 16.01.1816. Quan se suprimí la Universitat mallorquina seguí estudiant al Reial Seminari de Palma, no passà al Seminari Conciliar, després passà a Itàlia i allà acabà els estudis, i hi fou ordenat prevere. Dia 24.05.1844 feia son títol de Patrimoni per poder rebre els ordes majors. Retornat a Mallorca fou nomenat vicerector del Seminari per al curs 1846/47, tot complint també el càrrec de secretari del Seminari i catedràtic de Metafísica. Posava molt d'esment perquè Mn. Gabriel Marià Ribas de Pina, amb el qual tenia una forta amistat, s'acostàs al Seminari per confessar els seminaristes. L'any 1880, per motius de salut –havia tengué un atac de gota predicant els exercicis espirituals a les Religioses Franciscanes de Campos–, deixà la càtedra i retornà a Inca, on tengué cura de

Filosofia Moral, tenia un gran ascendent entre els altres professors i el padrí el respectava molt, i Mn. Francesc Mir i Pou,¹⁴ que havia començat a ser el secretari de la casa. Veia que hi havia alegria a la casa perquè el proppassat setembre havia estat nomenat bisbe de Mallorca el Dr. Mateu Jaume i Garau¹⁵ i que el professor de Llatí, Castellà i Històries Mn. Perer Amengual i Artigues¹⁶ havia deixat de ser el secretari d'estudis i havia deixat el lloc al prevere inquer Mn. Francesc Mir. Havent començat son episcopat el nou bisbe llucmajorer, hi hagué, per al curs 1876/77, una nova remodelació del professorat. Per als quatre cursos de latinistes i humanistes no havia canviat gaire. Mn. Pere Amengual i Artigues faria Llatí, Castellà i Històries; el frare exclaustrat P. Pere Ramon Vanrell OFM¹⁷ impartiria Llatí, Castellà, Retòrica i Poètica; Mn. Antoni Lladó i Torrens¹⁸ donaria Matemàtiques i Geografia. En els cursos de Filosofia, a més dels professors esmentats, hi hauria Mn. Agustí Puig i Fullana¹⁹ per a Física, Química, Lògica i Psicologia Empírica; Mn. Bernat Sales seguiria amb la Metafísica i la Filosofia Moral. A Teologia, el canonge doctoral Mn. Antoni Barolet faria Dret Canònic,²⁰ el canonge lectoral faria la Sagrada Escripura i la Teologia Moral²¹ Mn. Joaquim

-
- bastir el convent de les Religioses Franciscanes. Morí a Inca dia 06.05.1887. BOBM 1887, 230.
- 14 Mn. Francesc Mir i Pou. *Inca, 1839 + Palma, 13.01.1920. Essent seminarista, dia 23.05.1861, fou nomenat patge del Sr. Bisbe. Fou ordenat prevere dia 22.05.1864. Dia 21.01.1862 feia son títol de Patrimoni per poder rebre els ordes majors. En el rectorat del Seminari de Mn. Pere Josep Llompart i Campins (+1893) era majordom i secretari del Seminari. L'any 1876 aconseguí el títol de Batxiller en Teologia en el Seminari de Mallorca. En el mes d'octubre de 1879 fou nomenat professor de Teologia Dogmàtica pels alumnes del Seminari que cursaven la carrera abreujada. Dia 05.02.1887 deixà el Seminari per anar de rector a Lluçmajor. El 1900 aconseguí la rectoria de la parròquia ciutadana de Sant Miquel. L'any 1901 el clergat de Palma l'elegí com a conseller d'Economia dels béns temporals diocesans. Dia 25.04.1902 el governador civil el nomenà vocal de la Junta Local de primer ensenyament. L'any 1903 fou nomenat ecònom diocesà. L'any 1905 fou nomenat vocal del Consell Provincial de Beneficència. Quan la Seu fou erigida parròquia (1913), en fou nomenat primer rector, càrrec que comportà el de canonge honorari. BOBM 1920, 192. AC 1605. Darder M0563.
- 15 lDr. Mateu Jaume i Garau. Lluçmajor, 31.08.1811 + Palma, 19.02.1886. Després de fer els estudis al poble, passà a Montisio per cursar estudis superiors, però el 1827 ja era seminarista. Essent diaca fou nomenat secretari de Cambra del bisbe Antoni Pérez de Hiras, qui l'ordenà prevere a Lluç dia 19.09.1835. L'any 1849 es llicencià en Teologia al Seminari Central de Madrid, i aquest mateix any fou nomenat rector del Seminari, que el bisbe, després de les tempestes del s. XIX, tornava a obrir. L'any 1852 ocupà la canongia de magistral de la nostra Seu, i dia 21.12.1857 era preconitzat bisbe de Menorca. Allà romangué fins al 1876. Participà al Concili I del Vaticà i n'informà el bisbe de Mallorca, que per vellesa ja no hi prengué part. Sempre serà recordat per la Coronació Pontifícia de la Mare de Déu de Lluç l'any 1884 i per la creació de les Escoles de Sant Josep, moltes d'elles nocturnes i creades per atendre els obrers, com també els Cercles d'Obrers Catòlics. BOBM 1886, 76-86.
- 16 Mn. Pere Amengual i Artigues. +Palma 03.07.1896, als 60 anys. Era beneficiat a la Seu, i havia estat durant 38 anys catedràtic del Seminari. BOBM 1896, 232.
- 17 P. Pere Ramon Vanrell. OFM exclaustrat +Palma 22.12.1898. Fou custos del convent de Sant Francesc i provincial dels PP. Franciscans. Dia 01.10.1883 demanava la jubilació de la càtedra, i li fou concedida, l'havia regentada més de 30 anys.
- 18 Antoni Lladó i Torres. Va néixer a Palma i, avançant en els estudis eclesiàstics, dia 17.01.1855 feia son títol de Patrimoni per poder rebre els ordes majors, però no sabem que els rebés, ja que el 1862 encara era acòlit.
- 19 Mn. Agustí Puig i Fullana. Fou ordenat prevere el 1855, i ja el 1884 havia començar a ser el professor de Física i Química. Ho fou fins al 1903, en què passà a Lluçmajor, i allà morí el 10.08.1904. BOBM 1904, 320.
- 20 Mn. Antoni Barolet. Morí a Palma, als 61 anys, dia 04.07.1879. Havia estat canonge doctoral i catedràtic del Seminari durant 27 anys. BOBM 1879, 194.
- 21 Dr. Joan Maura i Gelabert.

Vidal i Porcel, antic franciscà exclaustrat,²² impartiria la Teologia Dogmàtica; i el canonge penitencier Mn. Magí Vidal i Verdera donaria Llocs Teològics i Història Eclesiàstica.²³

L'any 1878, ja estudiant de primer de Filosofia, va fer oposicions i aconseguí una beca, i d'aquesta manera alleugerí l'economia familiar. L'estudiant era bo. Si en principi era ben vist perquè era el fillol del rector, els professors anaren descobrint que l'al·lot valia, era bon estudiant i aconseguia les millors notes.

²⁴ Dia 22.04.1881, estudiava primer de Teologia, rebé la clerical tonsura. Ja havia complert 18 anys i semblava decidit a anar endavant. A Inca ho veren clar, i demanà preparar allò necessari per poder fer el títol de Patrimoni, que necessitava per poder passar endavant i rebre els ordes majors. El canonge magistral, per herència, posseïa la casa del carrer de la Rectoria, ara, 1884, núm. 26. Tenia planta baixa i pis, i els darrers 30 anys havia estat registrada a nom del magistral, ja que quan els germans Pere Josep, Guillem, Catalina, Magdalena, Paula i Gabriel es repartiren l'herència li pertocà a ell. Ara hi vivia el germà petit, Gabriel, pare del jove seminarista a favor del qual el canonge volia firmar perquè li servís de Patrimoni. Els picapedrers la valoraren en 9.335 ptes. i donava una renda anual líquida de 290 ptes. En total planta baixa, alts i corral feia uns 106 metres.²⁵ Una vegada arreglats tots els papers, dia 27.11.1884 es firmà el títol de Patrimoni davant el notari Antoni Mulet i Mas, i dia 19.12.1884, el IV Diumenge d'Advent, rebé els quatre ordes menors i l'endemà, dia 20, de mans del bisbe Mateu Jaume, el sotsdiaconat. Dia 21.03.1885, estudiant 5è de Teologia, rebé el diaconat, i dia 18.12.1886 fou ordenat prevere pel recentment arribat

²² P. Joaquim Vidal i Porcel. OFM exclaustrat. Començà per fer professor de Filosofia del Seminari i després passà a regentar la càtedra de Teologia Dogmàtica. Morí a Palma, als 67 anys, dia 27.06.1879. BOBM 1879, 218.

²³ Magí Vidal i Verdera. Va néixer a Lluçmajor. Dia 11.09.1861 fou nomenat catedràtic de Llocs Teològics i d'Història Eclesiàstica. Fou ordenat prevere dia 22.09.1861. El 1876 aconseguí la canongia penitencial de la nostra Seu. Era condeixeble de Mn. Joaquim Rosselló i Ferrà, i gran promotor de l'espiritualitat entre el clergat, per això fomentava la pràctica dels exercicis espirituals. Intentà que els PP. Passionistes s'establissin a Sant Honorat per predicar-hi exercicis al clergat. Hi arribaren a la tardor de 1889, hi predicaren una tanda i se'n tornaren. Treballà perquè els PP. Agustins retornassin al convent dels Socors, gran impulsor del moviment franciscà a Lluçmajor, aixecà la capella de Bellver dedicada a sant Alonso Rodríguez. Fou visitador de les Germanes de la Caritat i dels Ermitans. Morí el 09.02.1891. BOBM 1891, 89. Dades tretes de l'Arxiu del Seminari, IV Llibre de matrícula, foli 168.

²⁴ El seu currículum escolar va ser: curs 1875/76, III de Llatí, nota *Benemeritus*; 1876/77, IV de Llatí, nota *Meritissimus*; 1877/78, I de Filosofia, nota *Benemeritus*; 1878/79, II de Filosofia, nota *Benemeritus*, folis 219 i 230; 1879/1880, III de Filosofia, nota *Benemeritus*, folis 246 i 256; 1880/1881, I de Teologia, nota *Meritissimus*, folis 276 i 281; 1881/1882, II de Teologia, nota *Meritissimus*, folis 292g i 299; 1882/1883, III de Teologia, nota *Meritissimus*, folis 308g i 315g; 1883/84, IV de Teologia, nota *Meritissimus*, folis 326g i 315g; 1884/1885, V de Teologia, nota *Merissimus*, Llibre V de matrícula (1884-1895), folis 8 i 16; 1885/86, VI de Teologia, nota *Meritissimus*, folis 26g i 33; 1886/87, I Curs de Cànon, nota *Meritissimus*, folis 43 i 55; 1887/88, Disciplina Eclesiàstica, nota *Meritissimus*, folis 70g i 80, ja ha estudiat com a alumne extern; 1888/89, II de Cànon, nota *Meritissimus*, folis 93g i 101.

²⁵ AD 21/80/10, títol de Patrimoni de Gabriel Llopart i Jaume. Ens assabenta també que tota l'herència de la família resta escrita en el llibre 427 del Registre d'Inca. Una porció de terra dita es Colomer és adjudicada a Magdalena i a Paula; les terres del camí de Biniagual són de Gabriel, la casa del carrer de la Rectoria, a Pere Josep, i altres terres són per a Catalina. En el mateix plec del Patrimoni hi ha una sol·licitud, de dia 15.03.1910, firmada per Mn. Andreu Jaume i Nicolau, apoderat del canonge d'Oriola, demanant que la dita casa sigui alliberada del gravamen de Patrimoni, i en aquest noment ens diu que la casa és al carrer Major núm. 52.

bisbe Cervera. Ja havia acabat tots els estudis i havia començat els estudis no obligatoris de Dret Canònic.

3. MN. GABRIEL LLOMPART I JAUME, PROFESSOR

Dia 19.02.1886 moria el bisbe Mateu Jaume i Garau (1811-1886), carregat d'anys i de bona homenia. Era el bisbe que el nostre biografiat sempre havia vist, ja que començà el seu pontificat mallorquí el mateix any que Gabriel havia entrat al Seminari. Dia 10.06.1886 fou preconitzat bisbe de Mallorca el valencià Jacint M. Cervera i Cervera 1828-1897, i dia 8 de setembre ja feia la seva entrada a la diòcesi. Una de les coses que ben prest mirà el nou bisbe fou el Seminari. Li va costar comprendre la manera de ser dels mallorquins i la calma que hi havia a l'hora de fer les coses, ell que venia acompanyat d'un caràcter impulsiu i d'un grup d'homes que pensaven i actuaven com ell. Va trobar que el nostre Gabriel, que era diaca i estudiant de primer curs de Dret Canònic, feia de professor de Llatí des del curs 1882/1883. El curs 1887/88 ja era prevere, era alumne extern del curs de Disciplina Eclesiàstica, ja se li confià el curs de Gramàtica Llatina i Història Sagrada. Aprofità la quietud d'aquests anys per anar al Seminari Central de València, en el mes d'octubre de 1888, per aconseguir el títol de llicenciat i doctor en Teologia. Va veure com el claustre de professors del Seminari s'anava rejuvenint, ja que el curs 1891/92 hi entraren els companys Antoni M. Alcover per fer Història Eclesiàstica i Josep Miralles Sbert per a Metafísica i Ètica. Ara es va anar preparant per presentar-se per a la llicenciatura i doctorat en Dret Canònic, que aconseguí també al Seminari de València l'any 1896. Aquests anys també hagué d'acompanyar el padrí de fonts, ja que els anys li anaven tornant feixucs. Tenia Mn. Miquel Maura com a vicerector des que havia arribat el bisbe Cervera, però era evident que les forces li anaven mancabant, i dia 20.02.1893 va morir, i son fillol era vora d'ell. Segons la Crònica diocesana, "se había granjeado el aprecio de todos los eclesiásticos de la Diócesis, la mayoría de los cuales habían sido discípulos suyos y que correspondieron á su cariño acudiendo á la conducción de su cadaver al cementerio, resultando ser este acto una manifestación espontánea y espléndida de la gratitud y amor que se le profesaba".²⁶

3.1. Oposicions a rectoria, 1886

Mn. Gabriel feia classes al Seminari, però amb l'arribada del nou bisbe es convocaren unes oposicions a les 28 rectories buides que hi havia. Era una manera d'accedir a un càrrec vitalici. Es convocaren dia 08.10.1886. Ell era diaca, i seria ordenat prevere en el mes de desembre. Tenia dret a presentar-s'hi. Les oposicions es farien els dies 18 i 19 de novembre i la nota era la suma de la ciència que es mostrava tenir i dels mèrits i serveis que ja tenien els opositors. Ser professor de Llatí no era gaire cosa, però tenia ben fresca la ciència que es demanaria. S'hi presentà juntament amb altres 93 opositors i quedà com professor de Llatí del Seminari.

²⁶ BOBM 1893, 100.

Els anys d'estudi de Mn. Llopart i Jaume hi hagué un fet força important que va fer donar un gir imponent a les ciències eclesiàstiques, que durant el llarg pontificat del papa Pius IX (1846-1878) havien estat fortament combatudes. El nou papa Lleó XIII (1878-1903) donà un nou impuls a tota ciència: Física, Química, Història, Arqueologia, Paleografia, Etnologia, Literatura... sobretot a la Filosofia i a la Teologia. Amb l'encíclica *Aeterni Patris* de dia 04.08.1879 s'encoratjava en l'estudi de sant Tomàs d'Aquino. A Mallorca aquesta encíclica trobà un fort ressò en el professor Joan Maura i Gelabert (1841-1910), qui l'any 1874 començà a fer classes al Seminari, tot regentant les càtedres de Teologia Moral, Dogmàtica i Sagrada Escripura.²⁷ Fou forta la incidència que aquest professor tengué sobre el nostre Gabriel, com bé ho demostrà l'any 1895, quan li fou encarregat el discurs inaugural del curs i exposà el tema sobre la Veritat.

4. OPOSICIONS A CANONGE

A mesura que passava el temps, Gabriel va anar veient que el seu món no era el de la parròquia i la vida parroquial, sinó l'estudi i la docència, per aquesta raó es llicencià i doctorà en Teologia i Dret Canònic. Segurament el padrí de fonts l'ajudà a comprendre la situació. Quan dia 11.09.1894 morí el canonge Sebastià Gili i Vives, ja es presentà, juntament amb Josep Miralles, a les oposicions, preveient que el vicari general del bisbe Cervera les trauria, i així va ser. Dia 22.02.1895 Enric Reig i Casanovas (1859-1927) en prenia possessió. Dia 30.12.1902 moria el canonge Gaspar Vidal i Vidal, i la canongia doctoral quedà buida. Dia 12.01.1903 es publicà l'edecte d'oposicions i en el mes de març es dugueren a terme els exercicis. Aquesta vegada eren quatre opositors: el Dr. Gabriel Llopart, professor de Teologia Dogmàtica; el llicenciat Nadal Garau, prevere inquer i rector de Llucmajor; el llicenciat Martí Torres, professor de Llatí al Seminari d'Osca; i el llicenciat Joan Garau, prevere esporlerí professor de Dret Canònic al Seminari. L'agràciat fou el rector de Llucmajor, que ja tenia un germà canonge. Passades aquestes experiències l'any 1904 guanyà les oposicions a la canongia doctoral de la Seu d'Oriola, on hi havia son bon amic i antic professor, el Dr. Joan Maura i Gelabert, i l'any 1909 repetí oposicions per aconseguir la canongia de penitencier. Hi estava bé a Oriola. Entre la Seu i les classes al Seminari estava ben ocupat i se sentia valorat, però dia 24.01.1910 moria el bisbe Maura i l'enyorança de la terra i de la família, a mesura que passaven els anys, es feia forta. A Mallorca també havien canviat les coses. El bisbe Campins havia mort el 24.02.1915. Dia 29.04.1916 morí el canonge arxiver Mateu Rotger i Capllonch (1862-1916). Dia 05.05.1916 havia estat nomenat un nou bisbe per a Mallorca, el Dr. Rigobert Domènech i Valls (1916-1925). Dia 22 del mateix maig es convocaren oposicions per a la canongia buida i decidí presentar-s'hi. Dia

²⁷ Mn. Joan Maura i Gelabert va néixer a Palma dia 12.05.1841. Ordenat prevere el 11.06.1865 i enviat a Biniamar com a vicari, hi restà fins a l'any 1868. L'any 1867 es llicencià en Teologia al Seminari de València. El 1868 passà a Palma com a director de l'Hospital Provincial. El 1874 fou nomenat professor de Teologia Moral i de Teologia Dogmàtica al Seminari. El 1876, després de les oposicions fou nomenat canonge lectoral, i passà a tenir les classes de Sagrada Escripura. El 1881 es doctorà en Teologia i es llicencià en Dret Canònic al Seminari de Toledo. El 1886 fou elegit vicari capitular i dia 25.05.1886, nomenat bisbe d'Oriola. Allà morí dia 24.01.1910

12 de juny es formà el tribunal.²⁸ També s'hi presentava Mn. Miquel Alcover i Castanyer (1889-1979), jove doctor en Filosofia i Teologia format a la Universitat Gregoriana de Roma i professor del Seminari.²⁹ Acabats els exercicis Llompart fou elegit canonge i posat el primer de la llista, que fou presentada al rei, qui dia 8 d'agost el nomenà canonge de la Seu de Mallorca. Dia primer de setembre en prenia possessorí.³⁰

Dia primer d'octubre, a la Seu de València, rebia l'ordenació episcopal el Dr. Domènech i Valls, dia 13 arribava a Mallorca i dia 15 feia l'entrada solemne a la Seu, i ja tenia vora seu el nou canonge inquer. Com a successor de Mateu Rotger li pertocava ser el canonge arxiver i el professor d'Història de Mallorca del Seminari. Prest ho canvià per Oratòria Sagrada, i posteriorment per Teologia Dogmàtica.

5. NOMENAT BISBE, NO PER SER SERVIT, SINÓ PER SERVIR

Sovint sovint el seu nom sonava dient que l'havien fet bisbe, però dia 17.12.1917 fou presentat pel rei per regentar la Seu de Tenerife, que havia quedat vacant³¹. El goig que hi va haver a Inca fou immens i una bona repicada de campanes ho anuncià a tots els ciutadans. L'Ajuntament, en sessió celebrada dia 10.01.1918, resolgué, per unanimitat, declarar-lo Fill Il·lustre i posar el seu nom al carrer que llavors era conegut com "carrer de s'Estació".³² L'Ajuntament de Palma dia 31.12.1919 el declarà Fill Il·lustre de Mallorca.³³

28 Era integrada pel vicari capitular: Mn. Antoni M. Alcover, qui delegà la feina en el canonge inquer Joan Quetgles i Prats; Mn. Josep Oliver, degà; Mn. Bartomeu Pasqual, lectoral; i els canonges Mn. Antoni Sancho i Mn. Antoni Deià.

29 Mn. Miquel Alcover i Castanyer va néixer a Ciutadella (Menorca) dia 11.07.1889. Començats els estudis al Seminari de Mallorca, passà a la Gregoriana, on dia 30.05.1908 es doctorava en Filosofia i el 22.06.1912 en Teologia. Dia 14.07.1912 era ordenat prevere. Retornat a Mallorca el 1915 fou nomenat professor de Filosofia i de Teodicea del Seminari. L'any 1919 guanyà una canongia, que el 1935 canvià per la de Capiscol del nostre capítol. Morí a Palma dia 06.11.1979. BOBM 1979, pàg. 316.

30 Luego el nuevo canónigo Sr. Llompart, dió el ósculo de paz a todos los miembros del Ilmo. Cabildo y cerradas las puertas del aula capitular y presentes solamente los Sres. Capitulares, en uso de la palabra, que le cedió el M.I.Sr.Dean, dijo que tenía a grande honor el pertenecer a esta Corporación Capitular; manifestó sentimientos de gratitud a todos por lo realizado en su obsequio, y que abrigaba deseos de desempeñar con acierto su cargo, como lo había hecho su antecesor, de buena memoria. Dio gracias a los jueces que le habían propuesto y propuso continuar según sus fuerzas las gloriosas tradiciones del Ilmo. Cabildo de esta catedral recordando siempre las sombras de los que pasaron. Luego se ofreció a todos y a cada uno de los Sres. Capitulares. En nombre del Ilmo. Cabildo contestó el M.I.Sr.Dean manifestando que la Iglesia de Mallorca estaba de en horabuena por haber recobrado con el Sr. Llompart un brillante que había perdido con su ausencia; que el Cabildo veían en él un buen compañero; que se felicitaba por su nombramiento y posesorio y que esperaba que sería buen cooperador en los actos de culto y en las deliberaciones capitulares" AC 1911-1917. 01-10-ACA078, folis 324g-325r.

31 BOBM 1917, 486 i l'any següent pàg. 26 acaba dient: "aunque siente la pérdida que va a experimentar la Diócesis de Mallorca con su separación, regocíjase al ver reconocidos por las supremas Potestades los méritos y virtudes de tan digno sacerdote

32 He d'agrair al bon amic Gabriel Pieras que em facilità una fotocòpia de la sessió de l'Ajuntament. Li enviaren la notícia dia 21.09.1918, quan ja havia estat ordenat, i aquest dia era a Inca per celebrar un pontifical.

33 "El Ilmo. Sr. Dr. D. Gabriel Llompart i Jaume, Obispo de Tenerife, Hijo Ilustre de Mallorca. Memoria biográfica escrita por encargo del Excmo. Ayuntamiento de Palma [por Mn. Antoni

5.1. Ordenació episcopal

La data escollida fou el diumenge dia 15 de setembre 1918 i els bisbes consagrants foren el nunci papal, l'arquebisbe Francesc Ragonesi, que arribà a Mallorca acompanyat de son secretari; l'agustí solleric Mateu Colom i Canals, futur bisbe; el bisbe de Mallorca Dr. Domènech i el bisbe de Sion Dr. Jaume Cardona. Cal dir que a la Seu de Mallorca, després de la gran reforma realitzada per l'arquitecte Antoni Gaudí (1904), s'hi havien fet dues ordenacions episcopals, la d'Antoni M. Massanet i Verd el 32.05.1908 per a la Seu d'Oriola, i la de Josep Miralles i Sbert, dia 15.11.1914 per a Lleida, i ara s'hi faria la tercera, la del Dr. Llopart per a l'església de Tenerife. S'hi féu present una Comissió de l'Ajuntament d'Inca. La Crònica diocesana³⁴ no parla de la presència de cap familiar, que sens dubte hi eren, però sí ens diu que el diaca i el sotsdiaca eren els canonges inquers Mateu Garau i Estrany i Joan Quetgles i Prats. L'alegria era palesa a les cares dels múltiples assistents; després de la funció religiosa, uns passaren a la recepció que es féu al Casal del Marquès de Vivot i altres al Seminari, on es féu el dinar. Seguiren dies ben moguts per al nostre conciudadà, però vuit dies després, el diumenge dia 23, era a Inca per estar prop de la gent inquera i confirmar en la fe 151 nins i 134 nines batiats que no hi estaven.³⁵ Dia primer d'octubre deixava Mallorca i sortia cap a la Península per embarcar cap a Tenerife.

És propi d'un bisbe tenir son escut per donar validesa a la documentació que genera el temps de son episcopat. El Dr. Llopart també tengué el seu, que fou format amb els quatre llinatges familiars: Llopart i Campins per part del pare, i Jaume i Mateu per part de la mare, rematat per una creu el capell episcopal amb les borles que l'acompanyen. Porta dues llegendes escrites en lletres capital major:

GABRIEL LLOPART JAUME DEI APOSTOLICAE SEDIS GRATA EPISCOPUS
MAIORICENSIS+ (Gabriel Llopart Jaume per la gràcia de Déu i de la Seu Apostòlica bisbe de Mallorca).

A la punta de l'escut hi ha son lema episcopal: "Non ministrari: sed ministrare"
(no per ser servit, sinó per servir').

Pontificat a Tenerife 1918-1922.

Pontificat a Girona 1922-1925.

6. PONTIFICAT A MALLORCA, 1925-1928

No deixen de ser un fet estrany els pontificats força curts que el Dr. Llopart tengué. El de Mallorca 1925-1928 fou degut a una mort que en cap moment es podia pensar que s'esdevingués als 66 anys. Però cal dir que cap arribà als quatre anys. La seva arribada a Mallorca fou agradosa. Dia 18.12.1924 el

Truyols i Pont] y leida en la sala de sesiones de esta Corporación, el día 31 de Diciembre de 1919. Palma de Mallorca. Establecimiento Tipográfico de José Tous 1920" (16 pàgines foli holandès). També es posà un quadre a la sala dels plens, pintat per Pedro Caffaro.

³⁴ BOBM 1918, 324-331.

³⁵ APSMM Llibre de confirmacions 1911-1933. El bisbe de Mallorca, Dr. Domènech, havia confirmat a Inca dia 25.04.1917, i aquell dia foren 600 nins i 624 nines.

bisbe Domènech fou preconitzat arquebisbe de Saragossa. Dia 31.12.1924 hi ha el Decret reial que elegia Llompart per bisbe de Mallorca; dia 13.01.1925 sortia la notícia a *La Gaceta*. La tramitació eclesiàstica va fer son camí, i dia 30.04.1925 ja fou preconitzat bisbe de Mallorca i d'Eivissa.³⁶ Dia 09.05.1925 Domènech deixà Mallorca i embarcà cap a Barcelona. Dia 22 de Maig hi hagué una alegre repicada a tot Mallorca. Dia 27 d'agost prengué possessori del Bisbat mitjançant Mn. Antoni M. Alcover, degà del Capítol, qui nomenà Mn. Bartomeu Pascual i Marroig, que fins aleshores havia estat el vicari capitular, governador eclesiàstic *sede plena*. Dia 9 de setembre arribà a Mallorca per fer l'entrada el diumenge dia 13. La premsa descrigué tot l'itinerari i els esdeveniments que hi va haver.

6.1. Nou equip de govern

Quan va sortir de Mallorca per anar a Tenerife, va fer el que era normal en aquell temps, s'emportà dos homes de la seva confiança perquè l'ajudassin en la nova tasca que havia d'emprendre i al mateix temps per tenir algú amb qui compartir tantes realitats noves i desconegudes que s'anirien presentant. Els elegits foren:

Mn. Jaume Homar i Reinés. Prevere que havia nascut a Alaró dia 16.12.1866. Començats els estudis eclesiàstics l'any 1888 entrà a La Sapiència per alleugerir l'economia familiar. Quan pertocà fou rector d'aquella institució. Dia 14.08.1891 va fer son títol de Patrimoni per poder rebre els ordes majors, i fou ordenat prevere dia 24.09.1892. De 1894 a 1897 fou vicari *in capite* de Santa Eugènia. En el mes de juliol de 1897 passà com a regent a Montuïri i, mort el rector en el mes de setembre, en fou nomenat ecònom. Foren anys en què col·laborà amb Mn. Alcover a l'obra del *Diccionari*. L'any 1901 obtingué, a València, el títol de llicenciat en Teologia i el 1918 en Dret Canònic. L'any 1905 participà a les oposicions a canonge magistral de Mallorca, que foren guanyades per Antoni M. Alcover. Participà a les oposicions a parròquia de 1913 i aconseguí la rectoria de la parròquia ciutadana de la Santíssima Trinitat, que deixà el 1918 per acompanyar el Dr. Llompart a Tenerife. Allà fou el vicari general i provisor, tot gaudint de la dignitat de canonge arxipreste d'aquell Capítol. L'any 1923 passà a Girona també com a vicari general i provisor, i gaudí també de la dignitat de canonge arxipreste d'aquell Capítol. L'any 1925 arribà a Mallorca amb el Dr. Llompart, i dia 15 de setembre va rebre el nomenament de provisor i vicari general i, quan morí Alcover, va ser nomenat degà del

³⁶ La diòcesi d'Eivissa, de la qual coneixem la seva antiga existència ja en el s. V, retornada al catolicisme per la conquesta catalana de 1235, fou agregada a la seu de Tarragona fins que el 1782 el papa Pius VI l'erigí diòcesi. Per raons majorment econòmiques, el Concordat de 1851 la suprimí i l'agregà a la diòcesi mallorquina, però, per inèrcia de la història, de 1852 a 1855 seguí havent-hi un governador eclesiàstic nomenat per l'arquebisbe de Tarragona. De 1855 a 1927 va ser regida per un vicari capitular elegit pel capítol de Santa Maria d'Eivissa, fins que l'any 1927 es creà la figura de l'administrador apostòlic, que arribà a l'illa el 1928 en la persona de Salvi Huix i Miralpeix. Fou aquest eclesiàstic qui alliberà el Dr. Llompart de la servitud eivissenca. Cal dir que va ser el papa Pius XII qui posà la diòcesi al nivell de totes les altres, l'any 1949, i el Dr. Antoni Cardona Riera, administrador des de 1935, en fou bisbe fins al 1960, en què va ser substituït pel prevere mallorquí Mn. Francesc Planas i Muntaner (1960-1978).

nostre Capítol. Quan morí Llopart fou nomenar vicari capitular, fins que Miralles assumí la diòcesi i el mantingué com a vicari general fins a la mort, que li sobrevingué dia 14.01.1934.³⁷

Mn. Joan Rotger i Niell. Prevere nascut a Sineu dia 12.02.1885 que, després d'haver cursat els estudis primaris a la vila, passà al Seminari per realitzar els estudis eclesiàstics. Participà al certamen científic literari que es feia en aquella institució; l'any 1911 hi presentà un treball sobre el salm "El Senyor és el meu Pastor". L'any 1912 es graduà en Dret Canònic a la Universitat Gregoriana. Començà l'exercici ministerial com a professor de Retòrica i Humanitats en el Seminari, per ser nomenat vicari de Son Sardina dia 01.06.1913. L'any 1915 passà com a capellà al Temple i després al Centre Eucarístic, fins que l'any 1918 anà amb el Dr. Llopart a Tenerife i regentà el càrrec de secretari de Cambra, catedràtic i vicerector del Seminari d'aquella església. L'any 1923 passà a Girona, on rebé una canongia pontifícia i la tasca de ser secretari de Cambra d'aquell Bisbat. L'any 1925 arribà a Mallorca i dia 15.09.1925 tornà ser nomenat secretari de Cambra, càrrec que també exercí en el pontificat del bisbe Miralles. L'any 1932 fou el secretari del Sínode i a la mort d'Homar fou nomenat vicari general i provisor del Bisbat, com també degà del Capítol de Canonges. L'any 1928 defensà Mn. Alcover amb la publicació del llibre *Don Antonio Maria*. També donà a la impremta: 1936, *El Convent de Jesús-Maria de Sineu*; 1939, *Orígens de Sineu*; 1943, *El libro de los novios*; 1945, *Les Monges del Palau de Sineu* (nova edició 1982), *Corona* (reeditat el 1992); 1947, *Ca'n Costa de Pollença. El Gobernador Pardo Suárez, hijo adoptivo de Sineu*; 1956, *Sineu en la genealogía de David Glasgow Ferragut, primer Almirante de los Estados Unidos*. És Fill Il·lustre de Sineu. Escriví diferents articles a *La Aurora*, *Studia*. Morí a Sineu dia 29.05.1961.³⁸

Arribat a Mallorca completà aquest equip amb dues persones més, no per efectes de servei pastoral, sinó més aviat pel servei de les coses de la casa episcopal:

Mn. Pere Jaume i Mayol. Havia nascut a Palma l'any 1857. Avançant en els estudis eclesiàstics, dia 07.08.1882 feia son títol de Patrimoni i dia 29.03.1884 havia estat ordenat prevere. Esmerçà els seus anys de ministeri com a cantor i primatxer a la Seu, de manera que l'any 1909, quan Mn. Antoni Pont renuncià al càrrec de la Capella de la Seu, l'hagué de substituir. Ara, quan Llopart aterrà a Mallorca, dia 27 d'agost fou nomenat majordom del Palau, i tenia cura de celebrar cada dia a l'oratori de Sant Pau, que hi ha ben aferrat al Palau Episcopal. Finà a Palma dia 14.09.1929.³⁹

Mn. Josep Payraló i Pujolar. Havia nascut a Montagut (Girona) dia 17.11.1903. Als 13 anys entrà al Seminari Menor de Santa Maria del Collell (Girona), per passar l'any 1924 al Seminari Major de Girona. L'any 1925, ja ordenat diaca,

37 Presbiterologi de l'Església de Mallorca: "Homar i Reinés, Jaume."

38 Ibidem: Rotger i Niell, Joan.

39 Ibidem: Jaume i Mayol, Pere.

vengué amb Llompart com a son diaca d'honor. Acabà els estudis al Seminari de Mallorca, dia 24.03.1928 fou ordenat prevere a la capella del Palau i seguí com a capellà d'honor del Sr. Bisbe i auxiliar de la Depositaria Diocesana. Mort el bisbe Llompart, dia 25.01.1929, amb les preceptives oposicions prèvies, fou nomenat adscrit a la Seu i custos de la sagristia, però al cap d'un any (01.01.1930) retornà a Girona, i fou nomenat vicari de Sellera. Això no obstant, en el mes d'abril Josep Miralles, bisbe de Barcelona i preconitzat arquebisbe i bisbe de Mallorca, el cridà com a capellà d'honor, i amb ell retornà a Mallorca. Dia 01.05.1930 fou nomenat secretari de Visita Pastoral i beneficiat de l'altar de la capella de Tots Sants. Dia 05.07.1930 el Capítol el tornà a admetre com a adscrit. L'any 1932 fou nomenat vicedepositari. Dia 25.01.1935 el papa Pius IX el nomenà beneficiat del Concordat i començà a gaudir del benefici que Mn. Andreu Caimari deixava per assumir una canongia. Dia 27.02.1947 fou nomenat canonge. Morí a Palma.⁴⁰

Sens dubte Llompart, quan va rebre el nomenament per a bisbe de Mallorca, va veure que era la darrera etapa d'una vida que s'anava completant. Era un home d'església. Tota la vida havia servit l'Església. Coneixia les mancances humanes que moltes vegades es donen entre els homes d'església i les tropellies que se solen emprar. L'experiència viscuda a Mallorca, Oriola, Tenerife i Girona l'havia enriquit de bona manera, però també coneixia el que Jesucrist volia dels seus deixebles, les orientacions que, provinents de Roma i moltes vegades concretades pels arquebisbes metropolitans espanyols, anaven arribant a cada església diocesana, i no dubtava que seguint aquest camí encertaria en la tasca que li havien encarregat.

6.2. Relligant l'activitat pastoral amb els predecessors

Entrant en el pontificat del Dr. Llompart a Mallorca, hom té la impressió que d'una manera senzilla, però sistemàtica i ferma, Llompart cerca la continuïtat amb l'episcopat de Campins (1897-1915). Sembla que l'episcopat de Domènech havia cercar aturar l'embranchida, podríem dir actualment, nacionalista que Campins i el seu equip: Antoni M. Alcover, Bartomeu Pasqual, Miquel Costa i Llobera, Mateu Rotger i Capllonch, Joan Quetgles Prats, Antoni Sancho Nebot, Emili Sagristà Llompart.... Aquests homes havien llaurat a fons, havien renovat els estudis del Seminari, dignificat la llengua i la cultura nostra, creat parròquies i vicaries, encoratjat els religiosos/oses a la Part Forana, estimat l'art religiós, potenciant la litúrgia i la pietat popular... Podríem allargar aquest llistat amb moltes altres coses, però les assenyalades ja són prou significatives. L'arribada del Dr. Domènech (1916) i sobretot l'entrada en vigor del nou Codi de dret canònic (1917) van fer que moltes d'aquelles iniciatives anassin perdent força, aquells homes passassin a un segon terme i des de la Cúria s'anassin assenyalant altres objectius. El bisbe Llompart i el seu equip havien viscut les dues realitats, però també eren mallorquins, estimaven Mallorca i la volien servir. Estimaven l'Església i

⁴⁰ Ibídem: Payraló i Pujolar, Josep.

a ella havien dedicat llurs vides. Es començà amb una declaració de principis prou clara i entenedora, que Llopart posà a la fi de la primera carta pastoral: "Conservau viu i agrait el record dels vostres Pastors que foren vigies... seguïu els sapientíssims consells i ardents exhortacions de D. Rigobert... les suors del nostre veneradíssim predecessor ens donen abundosa collita."

Però ben aviat sortiren altres realitats que l'uniren fort ferm amb el pontificat de Campins. Ja en la mateixa primera Carta Pastoral, sense citar-ho, tragué el tema de la programàtica primera carta pastoral de Campins: Jesús és amb nosaltres ahir, avui i pels segles. A les primeres disposicions episcopals que dóna, aparegudes sense data en el BOBM de dia 03.10.1925, reproduí l'edicta de Campins de dia 31.07.1899, sobre la manera recta de gestionar els béns de l'Església. La vida del Seminari es tornaria reflectir en les planes del BOBM. Dia 28.08.1926 publicava un nou Pla d'Estudis per al Seminari. Era conscient que la reforma de Gaudí a la Seu havia de ser seguida, sobretot obrint finestres perquè la llum entràs al temple... Així anirem descrivint moltes actuacions de Llopart que ens recordaran l'embranchada de l'Església de Mallorca al començament del s. XX.

6.3. Les cartes pastorals

En va escriure onze:

- 1ª 12.11.1925. "Credite in Evangelio", pàg. 269-302.
- 2ª 17.02.1926. En l'avinentsa de la quaresma, pàg. 59-75.
- 3ª 20.04.1926. Sobre el mes de Maria, pàg. 139-145.
- 4ª 20.05.1926. Sobre el mes de juny, pàg. 182-188.
- 5ª 25.09.1926. Sobre el res del Sant Rosari, pàg. 337-346.
- 6ª. Concretant l'encíclica *Quas primas* del papa Pius IX; la festa de Jesucrist Rei, pàg. 369-372; acte de consagració, pàg. 374; lletanies del Sagrat Cor de Jesús, pàg. 375.
- 7ª 20.11.1926. Preparar bé Nadal, pàg. 403-415.
- 8ª febrer de 1927. Tot preparant la quaresma i la missió de Palma, pàg. 65-82-87.
- 9ª 25.02.1928. Sobre la Pasqua, pàg. 196-216.
- 10ª 04.09.1928. Exhortació pastoral sobre l'arribada de quatre seminaristes mexicans, pàg. 401-420.
- 11ª 30.11.1928. Sobre l'advent, pàg. 481-502.

La primera podríem dir que és el programa d'acció pastoral que proposa a l'Església de Mallorca. És datada dia 12.11.1925, i havia fet l'entrada dia 13 de setembre. Comença explicant el ritu del dia de l'ordenació episcopal quan durant un bon temps li posaren damunt les espatlles l'evangeliari i després li fou entregat tot dient-li que era el que havia de predicar. Posa per títol de la carta dues cites bíbliques: "Creis l'Evangeli" (Mc 1,15) i "la vostra conversa sigui l'Evangeli" (Flp 1,27) i partint d'aquí ofereix l'Evangeli per punt de partida de tota vida cristiana i que ell, com a pastor que ha d'anar davant les ovelles, no deixarà d'oferir aquest ensenyament. Després d'aquesta introducció podríem

dividir la carta en quatre parts. La 1ª, pàg. 279-281: l'home cerca la Llum, la Veritat i la Vida eterna. 2ª, pàg. 281-283: Jesucrist és l'únic Mestre nostre. 3ª, pàg. 283-287: l'Evangeli és el seu missatge. 4ª, pàg. 287-302: és la part més extensa, en què presenta l'Evangeli com el llibre de tots els temps i per a tots els homes, ja que, enmig de totes les coses que puguin arribar-nos, Jesús és vora nostre i ens guia com l'arcàngel Rafel ho féu amb Tobies, com Ananies ho va fer amb Pau. No mancaran dificultats, però Jesús, com ens diu sant Pau, serà amb nosaltres "heri hodie et in saecula" (ahir, avui i pels segles.⁴¹ Afirmar que és conscient que els seus predecessors han estat diligents en el treball pastoral i ell està prompte a seguir el treball que ells varen començar.

Donar un resum de totes les cartes allargaria fora mida l'extensió d'aquest treball, i no és el cas. Sí he de dir que mostra tenir un esquema perfecte del que podríem dir teologia del Concili de Trento, ben estructurada en una filosofia que li serveix de fonament, que era el que li havien ensenyat i el que ell mateix ensenyava a les classes de Teologia Dogmàtica. Una Teologia que raja de la Sagrada Escripura. Són moltíssimes les cites bíbliques que posa, com també una gran abundància de cites patristiques, sobretot de sant Agustí.

Un altre factor que cal valorar és la insistència en la pietat popular: rosari, mes de Maria, missions populars, devoció al Sagrat Cor de Jesús..., com també la vida sacramental, sobretot penitència i eucaristia.

6.4. Les circulars

Una forma que ja va trobar establerta Llompart per administrar la diòcesi i mostrar el que volia que es fes, tant perquè li havia arribat de les autoritats superiors com perquè ell i son equip ho trobaven més adient pel moment que vivien, és el mètode de la circular.

En trobam de dues castes. Unes surten directament del Sr. Bisbe i porten numeració romana; les altres, que van en numeració aràbiga, surten de la Secretaria de Cambra i Govern. Les primeres, les posades pel Sr. Bisbe, són catorze:

I 15.09.1925. Anunciant els nomenaments de provisor, vicari general i secretari, 259.

II 20.03.1926. Demanant pregàries pel difunt arquebisbe de Burgos Joan Benlloch i Vivó, 127-128.

III 15.08.1926. Sobre el vestit de la dona en el temple, 280.

IV 16.08.1926. Sobre el centenari de la Santa Creu, 280-281.

V 15.11.1926. Sobre l'estat de postració en què ha quedat Cuba, tot disposant un donatiu de l'1 % de la nòmina a favor de Cuba.

VI 25.04.1927. Anunciant les noces d'argent del regnat d'Alfons XIII i fent conèixer els actes que se celebraran a Mallorca, 113-115.

⁴¹ Aquestes paraules ens recorden la carta programàtica del bisbe Pere Joan Campins i Barceló quan començà son pontificat.

VII 30.05.1927. Havent conegut les deliberacions hagudes a Roma dia 26 d'abril sobre la beata Catalina Tomàs, demana als mallorquins que segueixin resant, 162.

VIII 30.05.1927. Sobre el Dia de la Premsa, demanant oració, propaganda i la col·lecta, 162-163.

IX 02.03.1928. Sobre els actes que s'han de dur a terme el dia de Sant Josep pels cristians de Mèxic, 217-220.

X mes de març de 1928. Encoratjant la Visita Parroquial a les escoles seguint les "Disposiciones civiles y concordadas en España acerca de la Visita del párroco a las escuelas" publicades al BOBM pàg. 228-236, 227.

XI 24.04.1928. Sobre el mes de Maria.

XII 27.04.1928. 268 Homenatge al marquès d'Estella.

XIII 07.07.1928. Sobre l'homenatge a la reina Maria Cristina.

XIV novembre de 1928. Sobre l'apostolat de la modèstia cristiana, 505-506.

Les sortides des de la Secretaria de Cambra i Govern són 64 i la temàtica és molt diversa: misses de binació, llicències ministerials, sobre el *Bolletí dominical de les parròquies de Mallorca*, sobre mobles i immobles, sobre la benedicció papal... Era la manera que s'anava informat el presbiteri sobre diferents actes que s'havien de celebrar, situacions que s'havien de tenir en compte...

6.5. La Visita Pastoral

La Visita Pastoral és una institució antiga que el Concili de Trento va potenciar i urgir. Aquest Concili va enfocar el seu treball en dues línies. Una era precisar les veritats que l'Església sempre havia cregut i predicat, sobretot els punts que la reforma luterana havia desequilibrat: Déu, Jesucrist, Esperit Sant, sagraments, Església. Una altra era la manera de viure aquestes realitats. Som en el s. XVI, i la manera que tenien de fer les coses no era exactament com nosaltres les faríem ara. Un tema seria per exemple la residència del bisbe a la seva diòcesi, és tractat en diferents sessions. Unes vegades és presentat com l'espòs que ha de ser fidel a la seva única esposa i és ell que ha de regir la diòcesi, no n'hi ha d'enviar un altre, ja que seria infidelitat i fornicació; altres vegades presenta l'ofici episcopal com un estat de perfecció talment com el que hi havia d'haver en qualsevol orde religiós, sempre mirant per la salvació de les ànimes "salus animarum". D'aquesta manera es llevava el que coneixem com acumulació de beneficis, això és ser bisbe de diferents diòcesis, cobrar les rendes de diferents episcopats, viure dedicats a sos interessos i que altres fessin la feina a cada una de les esglésies que els havien estat encomanades. Establert el principi de la residència del bisbe, es passà a la residència dels rectors i beneficiats en cada una de les parròquies i de les esglésies. D'aquesta manera també es lluitava contra l'acumulació de prebendes i de beneficis. Això el bisbe ho havia de mirar cada any, i d'aquesta manera procurar que els preveres portassin una vida digna, que poguessin viure del seu ministeri sense servilismes, que son títol de Patrimoni, que calia fer abans de l'ordenació, bastàs per viure dignament. Els facultava perquè poguessin fusionar diferents

beneficis si la inflació econòmica els havia convertit en insuficients.⁴² El papa Pius IV, l'any 1564, creava la Sagrada Congregació del Concili perquè gestionàs tots aquests afers, nomenant un grup de cardenals perquè fossin els intèrprets del Concili i s'establí la *Visita ad Limina Apostolorum* mitjançant la qual cada bisbe informava el papa sobre aquestes coses.

Llombard dia 20.03.1926 feia l'edicte avisant que realitzaria una Visita Pastoral amb la qual perseguia aquests sis objectius: **1** Introduir i conservar la doctrina santa i ortodoxa. **2** Rebutjar les heretgies. **3** Promoure i fomentar els bons costums. **4** Corregir els mals costums. **5** Encoratjar el poble a fomentar la pau i créixer la pietat essent fidels a la sàvia doctrina de la Mare Església. **6** Conèixer l'estat de la vida espiritual, religiosa i moral dels mallorquins que els havien estat confiats i així poder marcar els camins necessaris per corregir-los i augmentar-los.

Demana pregàries perquè els treballs d'aquesta Visita poguessin donar bons fruits, per això deia als rectors: **1** Que preparassin els qui havien de ser confirmats i llurs famílies. **2** Que anunciassin la indulgència plenària que podrien aconseguir els qui, confessats i combregats, participassin en la comunió general. **3** Que fessin els formularis que els havien estat enviats. **4** Que els grups de confirmació no fossin superiors a 200. **5** Que se seguiria el ritual diocesà, i així es podrien conèixer els edificis i els inventaris, com també rebre les juntes de les diferents associacions que hi havia a cada parròquia.⁴³

Dia 24.04.1926 sortia la Circular núm. 17 de la Secretaria de Cambra anunciant que seria iniciada dia 25 de maig i que començaria per la Seu, Santa Eulàlia, Santa Creu, Sant Jaume, Sant Miquel, Sant Nicolau, SSma. Trinitat, Santa Catalina, Marratxí, Gènova, Pont d'Inca, Son Sardina, la Real, la Soledat, la Vileta, Hostalets, Molinar, Pòrtol, el Terreno, Sant Llätzer, sa Indioteria, Coll d'en Rabassa, Sant Jordi i Son Rapinya. Fou començada, però, degut a la manca de salut que el perseguia, no la pogué acabar.⁴⁴

6.6. Estadística diocesana

Durant el pontificat de Pere Joan Campins (1898-1915) s'havien publicat, l'any 1904 i l'any 1906, unes "Generalis Recensio" a les quals es donava la relació dels bisbes que hi havia hagut des de 1238 de cada una de les institucions de la diòcesi: els vuit arxiprestats, la Cúria Episcopal, el Seminari i son professorat, el Capítol de la Seu, cada una de les parròquies posant les cases que hi havia habitades, els habitants que hi havia, els preveres que la servien, consignant l'any que hi havien començat llur ministeri, a més de cada un dels llocs de culte que hi havia. Donava una relació nominal dels 748 capellans que hi havia (1904) posant any i lloc de naixement, any d'ordenació sacerdotal i lloc on exercia el

⁴² Tota aquesta problemàtica es pot veure estudiada sobretot en la Setena Sessió Conciliar 03.03.1547 i en la Sessió XXII de dia 17.09.1547. Fliche-Martin: *Historia de la Iglesia*, volum XIX.

⁴³ OBM 1926, 124-127.

⁴⁴ *Ibidem* pàg. 146.

ministeri en aquell moment. Seguia el llistat dels preveres que havien mort des de l'inici del pontificat de Campins, els que exercien el ministeri fora de Mallorca, per passar després als religiosos/oses. Acaba oferint la relació dels llocs de cultes de cada poble.

Aquesta font d'informació va quedar estroncada durant el pontificat del Dr. Domènech (1916-1925). Llopart la repregué i, tot començant l'any 1926, al BOBM afegí l'apartat "Para la Estadística Diocesana", en què en 33 planes posava al dia l'estat de la diòcesi i d'aquesta manera anava preparant la "Recensión General de la Iglesia Mallorquina publicada por mandato del Ilmo. y Rdmo. Doctor D. Gabriel Llopart y Jaume Obispo de Mallorca", publicada al començament de l'any 1928; en ella, en 193 planes presentava la situació de la nostra Església en aquell moment: història, bisbes, organització, set arxiprestats, bisbe, Cúria Diocesana, les diferents associacions eclesiàstiques, Seminari Diocesà, la Seu, cada una de les parròquies: cases, habitants, llocs de culte, preveres diocesans que vivien fora Mallorca, índex alfabètic dels 578 preveres diocesans indicant any i lloc de naixement, any d'ordenació i lloc on exerceixen el ministeri; relació dels preveres difunts durant aquest pontificat, famílies religioses d'homes i de dones, per acabar oferint la relació del clergat castrense.

6.7. Bolletí dominical de les parròquies de Mallorca

Llopart era un home del seu temps i coneixia i valorava la importància de la comunicació entre les persones, i no deixava de veure la importància de la bona premsa, com ens ho fa veure a la Circular VIII de dia 30.05.1927, demanant oració, propaganda i establint una col·lecta per celebrar el Dia de la Premsa. A Mallorca hi havia hagut diferents temptatives acompanyades d'èxits i fracassos, però valorava molt una comunicació propera i casolana, com havia estat el *Bolletí dominical* que havia fundat el bisbe Campins l'any 1910 i que havia desaparegut durant el pontificat de Domènech, per aquesta raó ja dia 28.11.1925 va mostrar el desig que es tornàs a reprendre la publicació d'aquest mitjà que arribava a moltes famílies mallorquines. Oferia la possibilitat de deixar lliure la quarta plana perquè cada parròquia hi pogués posar les notícies casolanes que trobàs adients. Dia 03.01.1926 ja parlava de la segona època d'aquesta publicació. Dia 15.12.1926 ens parlava de la bona collida que havia tengut, de manera que havia estat una bona font d'ingressos per a les parròquies, malgrat que la seva distribució fos gratuïta. Era redactat en català literari i se'n feia un tiratge de 10.000 exemplars. Hi havia el santoral de la setmana, la biografia d'algun sant, biografies de mallorquins que havien excel·lit per llur pietat o en obres apostòliques, notícies d'església. Incomprendiblement desaparegué el 1930.

6.8. El Seminari

Per al bisbe Llopart el Seminari era una institució molt entranyable: "este Seminario Conciliar de San Pedro, donde Nos educamos y ejercimos el cargo

de Catedrático, al tiempo que honrar la memoria del que fué su Rector, nuestro venerable tío el M.I.Sr.D. Pedro José Llompart y Campins”.⁴⁵ Davant el fet de les transformacions que hi havia hagut en el camp de la ciència, de l'antropologia i de la pedagogia, dia 28.08.1926 publicà una nova “Ratio studiorum in Seminario Servanda”,⁴⁶ oferint també documentació sortida de la Santa Seu que encoratjava a l'estudi i a la bona formació del clergat.⁴⁷ Elogiava el bon coneixement que hi havia de la llengua llatina i enfortia el costum de donar un autor clàssic per a l'estiu i l'examen general de Llatí que es fa abans de començar el curs. S'havia d'aprendre també la llengua castellana. Manava que s'estudiàs la llengua francesa, atesa l'abundància de producció científica que s'hi publicava. Posava Arqueologia, Art Sagrat, Paleografia, ja que el sacerdot és el guardià de l'Arxiu. Els anys de Filosofia s'havia d'intensificar l'estudi de la Història de les Ciències Naturals, ben necessàries per a l'Apologètica. Havien de conèixer bé l'Antic i el Nou Testament.. Així els alumnes del Seminari de Sant Pere farien honra al seu patró que els demana que sàpiguen donar raó de la seva esperança. I Pere, 3,15-16 estableix: Ingrés; quatre cursos de Llatí i Humanitats; tres de Filosofia; cinc de Teologia. El cant gregorià, la polifonia pels alumnes de l'Schola Cantorum i el piano eren assignatures lliures que s'havien de fomentar. A tercer curs de Teologia hi havia la Història de Mallorca i Nocions de Paleografia, i a quart curs, Llengua Mallorquina.

A més d'aquest nou pla d'estudis, retornaren a les pàgines del BOBM l'edicta del proper curs, l'edicta del certamen, treballs a fer durant l'estiu, dies de festa per als seminaristes, concursos i beques... i posteriorment veurem com sortirà un dossier: “Documentos referentes al Seminario Conciliar de esta Diócesis”, en què hi ha la memòria del certamen, l'acte de la celebració, la memòria del curs acadèmic i les qualificacions dels exàmens disposades segons els cursos i les assignatures. Jo pens que, en aquest retorn a abans de 1915, cosa hi tengué a veure l'antic rector del Seminari Mn. Bartomeu Pascual i Marroig (1915-1939), molt amant del llatí i de la Sagrada Escriptura.

6.9. Omplir la Seu de llum

La reforma que el bisbe Campins amb l'arquitecte Antoni Gaudí havien projectat i fet a la Seu, com més anava més valorada i admirada era, però el temple seguia essent fosc. Sols hi entrava claror pels finestrals que havia obert Gaudí a la capella de la Trinitat, però tant el cor com la nau eren foscos, i era evident que perquè hi haguera claror s'havien d'obrir els finestrals. S'havien complert vint anys de la consagració que havia fet Campins el 1904, però també calia tenir en compte que l'any 1946 es complirien 600 anys de

⁴⁵ Paraules de son testament quan fundà les “Beques del Rector Llompart”. BOBM 1928, 547.

⁴⁶ BOBM 1926, 273-278.

⁴⁷ Prescripcions del papa Pius X de dia 27.03.1904 sobre l'estudi de la Sagrada Escriptura; elogi de l'estudi del Llatí als seminaris de dia 01.08.1922; normes per als seminaris d'Itàlia de dia 26.04.1920; introducció a l'art sacre, paleografia i arxivística de dia 15.04.1923; document de la Sda. Congregació de Seminaris de dia 02.02.1924. Tot ve sota el títol genèric: “Excepta aliqua e recentioribus documentis de Seminariorum studiis” (selecció dels més recents documents sobre els estudis als seminaris’).

la consagració realitzada pel bisbe Berenguer Batle el 1346, i els dos-cents de la que havia duit a terme el bisbe José Cepeda el 1746. Calia, per tant, posar fil a l'agulla i tirar endavant. S'anà estudiant la cosa. Dia 18.07.1928 el Capítol de la Seu nomenà un jurat qualificador integrat per: Enric Sureda Morera (1859-1935), president de l'Acadèmia Provincial de Belles Arts; Gaspar Bennàssar Moner (1869-1933), arquitecte municipal; Pere Barceló Oliver (1884-1969), professor de Dibuix a l'Escola Normal de Magisteri i director de l'Escola d'Arts i Oficis Artístics de Palma; Pere Caffaro Jaume (1866-1959), professor de Dibuix a l'Escola d'Arts i Oficis i a l'Escola de Nàutica; i l'arquitecte diocesà Josep Forteza i Frates.

S'obrí un concurs públic per obrir els finestrals de les dues naus laterals que havien de tenir per tema les profecies messiàniques, i la nau central havia de tenir el tema del càntic dels tres joves del llibre del profeta Daniel. S'hi presentaren set empreses. El jurat seleccionà dos finestrals de la Casa Mayer de Munich i la resta foren de la Casa Granell de Barcelona. Tots els projectes que toquen la Seu sempre són discutits i tothom hi vol dir la seva, per aquesta raó en el mes de juny de 1931 s'aturaren les obres dient que els dibuixos eren de baixa qualitat. De totes maneres entre 1927 i 1929 s'obriren vuit finestrals, el 1943 se n'obriren dos més i en el pontificat del bisbe Teodor Úbeda es reprengueren les obres per anar omplint de llum el nostre temple major.⁴⁸

6.10. Camí de Sínode

L'Església de Mallorca, com tota església, sempre ha viscut unida a catòlica, per tant a les pàgines del BOBM es reflecteix la vida de l'Església, tant de les notícies i el magisteri del Sant Pare com de les diferents actuacions que promouen el que ara coneixem com Conferència Episcopal Espanyola, que aleshores era coneguda com Comissió de Metropolitans.⁴⁹ Les disposicions que sortien d'aquell organisme sempre trobaven cabuda a les pàgines del nostre BOBM i no poques vegades el Sr. Bisbe concretava les disposicions adients que calia tenir en compte a Mallorca. Remarcaria dos punts que foren força vius durant aquest pontificat. Un és la devoció al Sagrat Cor de Jesús. El nostre Bolletí reproduïx escrits del papa i de les congregacions romanes, dels bisbes d'Espanya, ofereix material per fer la consagració al Sagrat Cor per a famílies i institucions (ajuntaments, Diputació), lletanies...

Un altre punt és l'Acció Catòlica. Són els anys que comença a instaurar-se a Espanya, i a ell pertocà realitzar les primeres juntes de les quatre branques: homes, dones, joves i al·lotes, com també instituir la festa de Jesucrist Rei, que en definitiva és el Dia de l'Acció Catòlica.

⁴⁸ Llorenç Tous i Pedro Coll: *Vitrales de la Catedral de Mallorca*. Mallorca 1993

⁴⁹ L'Església està organitzada en seus metropolitanas, al front de les quals hi ha un arquebisbe. Segons el Concordat de 1851 hi havia aquestes seus metropolitanas: Toledo, Burgos, Granada, Santiago, Sevilla, Tarragona, València, Saragossa i Valladolid. Mallorca pertany a València.

6.11. Altres

Altres aspectes ja més casolans que hem de remarcar serien:

Congratulacions per a l'obra del *Diccionari* de Mn. Alcover, ja que en foren publicats el primer i el segon fascicle.⁵⁰ Monument a Antoni Maura. Morí el 13.12.1925, i dos dies després el BOBM ja donava la notícia i creava la "Comissió pro monument Antoni Maura" formada per Mn. Antoni Sancho Nebot, Mn. Miquel Alcover Castanyer, Mn. Joan Rotger Niell, Mn. Emili Sagristà Llompart, Mn. Joan M. Thomàs Sabater i el Sr. Joaquim Zaforteza Villalonga; obria la subscripció amb mil pessetes i a cada fascicle del *Bolletí* anava posant les persones i les quantitats que hi aportaven amb la finalitat d'entregar els diners a l'entitat que determinàs el Sr. Bisbe per invertir-la en el monument.⁵¹ S'alegrava que es duqués a terme la construcció del sanatori de Caubet, parlant de "grandiosa obra benèfica".⁵² Voldria que anassin avançant les causes de canonització dels mallorquins, a posta el que ja hem dit referent a la beata Catalina Tomàs, i donava a conèixer el quadre de Ramon Llull que, per a l'Exposició Universal Missionera, que es faria a Roma, s'havia enviat, obra de l'artista Pere Barceló i Oliver (1884-1969), professor de Dibuix a l'Escola Normal de Magisteri i director de l'Escola d'Arts i Oficis Artístics de Palma.⁵³ Seguint la vida de les parròquies, dia 29.11.1928 convocà oposicions per proveir setze parròquies que no tenien rector: Santa Eulàlia, Sant Miquel, Pollença, Andratx, Hostalets, Alaró, Santa Margalida, Campos, Porreres, sa Pobla, Lloseta, Llubí, Vilafranca, s'Alqueria Blanca, s'Arracó i Randa. Hi havia temps per presentar la documentació fins a les 12 h de dia 28.01.1929, els exercicis s'havien de fer els dies 4 i 5 de febrer, però la mort del Sr. Bisbe ho aturà tot. Es consultà a la Nunciatura sobre el que s'havia de fer, però es determinà que tot quedàs suspès i que el nou bisbe ja disposaria.⁵⁴

Mort

Don Gabriel era prim de salut, i sobretot patia del cor. El dia de la Puríssima (8 de desembre), celebrà el Pontifical a la Seu i després va anar a dinar a ca la germana, per retornar al Palau. L'endemà era diumenge, i el capvespre s'allità perquè no es trobava gaire bé. Mn. Payraló veient que la cosa no s'espavava li donà els sagraments, avisà la família, i envoltat de la família de sang, de la família clerical i del Dr. Bartomeu Vanrell, que l'assistia, a les 17.30 moria. El metge testificà que havia mort d'una angina de pit. Dilluns dia 10 el cadàver fou embalsamat i revestit d'ornaments morats fou posat a la capella del Palau. A mitjan capvespre s'obriren les portes del Palau i començà la desfilada de tota casta de gent que volia acomiadar-se del bon Pare, Mestre i Pastor.

⁵⁰ BOBM 1927, pàgina 327.

⁵¹ Ibídem 1925, 321. 51

⁵² Ibídem 1928, 195. 52

⁵³ Ibídem 1925, 241.

⁵⁴ Ibídem 1928, 502-504; 1929, 10.

Dimarts dia 11, de bon matí, es començaren a celebrar misses al Palau, i a les 9.30 s'organitzà la processó per dur el cadàver a la Seu. Tot l'Ajuntament d'Inca, encapçalat pels macers, s'hi féu present, com també el rector i tots els preveres d'Inca. Anaren pels carrers: Palau, Sant Pere Nolasc, Morei, plaça de Santa Eulàlia, Cadena, plaça de Cort, Palau i la Seu. Era molta la gent que s'havia replegat per acomiadar el Sr. Bisbe. Els capellans duïen el baül i cada punt es renovaven. Entrant a la Seu ja la trobaren tota plena. El cadàver fou posat en un túmul, aixecat vora el presbiteri, sobre un domàs morat i envoltat per 24 atxes vora les quals feien guàrdia els macers de Palma, els d'Inca i els de la Diputació. Mn. Antoni M. Alcover, degà de la Seu, celebrà l'ofici. Es cantà la missa gregoriana de *Rèquiem* i diferents motets polifònics. Al final es donà el condol, que presidia la seva germana Paula i autoritats eclesiàstiques, civils i militars. Acabat el condol es féu l'enterrament al creuer del caminal central amb el caminal que va de la porta de l'Almoïna al portal del Mirador. Allà a les 13.15 h fou dipositat el cadàver.⁵⁵

7. EL BISBE LLOPART I EL COL·LEGI DE LA PURESA D'INCA

L'Església de Mallorca mai ha deixat de tenir cura de la formació dels infants, i mostra d'això són les fundacions de congregacions religioses, masculines i femenines que han anat sorgint, sobretot després de l'exclaustració de 1835. Preferentment aquestes fundacions s'han dirigit a l'educació de les classes populars: Religioses Franciscanes, Germanes de la Caritat, Agustines, Teatines, Providències, Religioses dels Sagrats Cors... P. Teatins, P. Franciscans de la TOR, Germans de la Caritat... Però cal també dir que no ha menyspreuat l'educació de les nines de les classes benestants, com és la fundació del Col·legi d'Educaadores de la Puresa de Maria Santíssima, que l'any 1809 féu el bisbe Bernat Nadal i Crespí, i que va posar al casal de Can Clapers. Aquest col·legi va viure diferents etapes, unes de més tranquil·les i altres no tant, unes de més polents i d'altres més decadents; però en el darrer terç del segle fou reorganitzat per la mestra Gaietana Alberta Giménez i Adrover (1837-1922), que rebé l'encàrrec (1870) del batle i del bisbe de redreçar-lo. L'any 1872 s'amplià amb la creació de l'Escola Normal de Mestres i el 1874 ja començà a agafar forma la novella Congregació de Religioses de la Puresa de Maria Santíssima, que va ser erigida canònicament l'any 1892 pel bisbe Jacint Maria Cervera i Cervera (1886-1897).

El bisbe Llopart com a home d'església i home de ciència tengué cura que aquesta congregació eixamplàs la seva beneficiosa activitat a altres indrets, perquè la joventut femenina pogués tenir l'avinentesa de formar-se i accedir a estudis superiors. Mirà que una neboda seva, Antònia Torrents i Llopart (1907-1928), fos educada per la dita Congregació i, havent aconseguit els títols de batxiller i mestra, hi entrà com a religiosa. Malauradament la tuberculosi la portà al sepulcre dia 19.06.1928 en el convent de Son Serra, fet que obrí una forta ferida en el cor ja malalt del conco bisbe.

⁵⁵ *Ibidem* 1928, 558-574. "Cronica de la muerte y exequias al Ilmo y Rdo. Sr. Dr. D. Gabriel Llopart y Jaume, Obispo de Mallorca". També a les pàgines de 523 a 558 hi ha un resum biogràfic.

Don Gabriel i la superiora general ja havien parlat de la conveniència d'obrir un col·legi a Inca per formar millor les joves i que fos obert a tota la comarca. La mort de la neboda i la del Sr. Bisbe no refredaren la idea, i dia 12.01.1929 la superiora general sor María de la Consolación Vidal demanà permís al nunci Tedeschini (56), perquè no hi havia bisbe a Mallorca. La Nunciatura dilatà la resposta fins dia 22.09.1930 esperant que hi haguera bisbe a Mallorca. Dia 02.10.1930 el nou arquebisbe-bisbe Josep Miralles donà permís per a l'obertura del col·legi d'Inca, que començà a funcionar aquell mateix any, curs 1930/31 a la casa que s'arrendà en el carrer de Lloseta, ara Germanies i actual edifici de la Hisenda Pública. Entretant les religioses compraren, als marmessors del Sr. Bisbe, la finca, 1.105 m², que tenia en el carrer de Llevant i una altra part al Sr. Joan Buades, 3.551 m², i aquí fou bastit el col·legi. Dia 02.03.1939 l'arquebisbe beneïa la primera pedra i dia 06.02.1942 beneïa el nou col·legi.

Si l'any 1930 era un col·legi de primària, el curs 1940/41 ja es donà ensenyament mitjà, i les alumnes anaven a examinar-se a l'institut palmèsà, com a alumnes lliures, fins que el curs 1954/55 ja era posat com Col·legi Autoritzat Elemental, que encabia alumnes internes, mig internes i externes per atendre millor la demanda de la contrada. La nova legislació sobre ensenyament, que no deixa de canviar en els nostres dies, tampoc ha deixat de trobar resposta en aquest col·legi, ara dit concertat, per servir millor els ciutadans/anes d'Inca i comarca.⁵⁶

8. CLOENDA

Voldria acabar amb tres fets:

La sessió de l'Ajuntament d'Inca de dia 10.01.1918 per declarar-lo Fill Il·lustre de la ciutat i dedicar-li el carrer que abans era conegut com "carrer de s'Estació".

La poesia escrita, en quinze estrofes sàfiques, pel prevere inquer Mn. Andreu Caimari i Noguera (1893-1978) en els dies de l'ordenació episcopal (15.09.1918), publicades en el discurs biogràfic que pronuncià en el nostre Ajuntament per les festes patronals de 1927, posteriorment tornades a publicar –es reproduïx tot el discurs inquer– en el BOBM com a homenatge pòstum al Sr. Bisbe.

La vigorosa poesia escrita en onze estrofes d'art major, també pel prevere

⁵⁶ "Excmo y Rdm. Sr. Deseando la infrascrita Superiora General de las Religiosas del Instituto de la Pureza de María Santísima, de acuerdo con su Consejo General, y secundando los deseos vivísimos del Señor Obispo difunto, de esta Diócesis de Mallorca, fundar una Casa-colegio en la ciudad de Inca, de la misma diócesis, ha elevado preces al Santo padre, recomendadas por el M.I.Sr.Vicario Capitular S. V. Pidiendo licencia para llevar a cabo la fundación. Pero como urge la apertura del Colegio. Suplica a V. R la debida licencia para abrirla provisionalmente mientras se espera el permiso de Roma. Es gracia que espera alcanzar de V. R a quien Dios guarde muchos años. Palma 12 Enero de 1929. M. de la Consolación Vidal. Superiora General. Excmo y Rdm. Sr. Nuncio de Su Santidad" (Arxiu de la Puresa). He d'agrair a les germanes Raquel Martínez i Francisca Alcover la disponibilitat que m'ha donat per poder consultar aquesta documentació.

inquer Mn. Vicenç Bal·le i Duran (1904-1988), que tenen una força i una musicalitat deliciosa. Du el títol de "Salutació", i fou llegida en la vetllada que organitzà el Seminari dia 25.01.1926 en homenatge al nou bisbe de Mallorca. Fou publicada al *Correo de Mallorca* el divendres 05.02.1926. Pens que coneixeu les dificultats que tenia don Vicenç per parlar, per aquesta raó fou llegida pel nin Antoni Ramis Bennàssar, que feia segon curs de Llatí. La pos perquè no és bo de fer trobar-la i lamentant que don Vicenç no ens fes gaudir d'altres composicions tan reeixides com aquesta.

"Salutació

Tenir avui voldria, com mai, la veu encesa,
i al front dolça alenada del geni que no mor,
per destrenar bells himnes, mostrant-vos la fermesa
del nodriment d'afectes que us feim a nostre cor.

Els vostres ulls reflexen de Crist suau mirada,
i a les intel·ligències mostra la Veritat;
vestiu la senzillesa amb la bondat sagrada,
cenyint-vos d'una forta i austera voluntat.

Pastor bondadosíssim de dues encontrades
heu de tenir des d'ara la vostra guarda aquí;
Pilot que a les tormentes no tem, ni a les onades
dirigireu la barca dedins el mar llatí.

I somrigué Mallorca, la pàtria venturosa
que se corona amb savis com de claror del sol;
"És de ma raça ardenta –dient tot clamorosa–
i lo meu cor de mare va ser el seu bressol."

Amb tant que us aclamava, vibrant d'excelsa festa,
amb vostres mans alçades la vàreu beneir,
i les divines gràcies ungint, llavors, sa testa
la feren més formosa i pura relluir.

Tranquil ja començareu el noble ministeri,
encesa al pit la flama del zel viu i sagrat;
s'aixeca vostre bacle com far en el misteri
que ensenya vera ruta, llençant la fosquedat.

Us plau recorre els pobles fidels a ses usances,
el camp i el verd boscatge on dorm la solitud,
mes la niuada bella de tendres recordances
és on florí, feconda, la vostra joventut.

Aquí amb la fantasia d'un ser que vos amava

hi feis surar la imatge al mixt de dolça pau
com enfilall de perles els sans consells que dava
en la grandesa augusta, respectuós guardau.

Nosaltres que a l'altar hem de pujar un dia,
cercam vostres pastures d'una eternal verdor,
brandant el noble lema: lluitar amb valentia
i estendre per la terra el regne del Senyor.

Damunt negres doctrines d'error i mesquinesa
s'enlairen nostres càntics vers l'ideal segur,
volem el sacrifici, de l'heroi fortalesa,
tot rebutjant la glòria que du segell impur.

Deixau que us ofresca, fermat amb la lloança,
d'aquests treballs que férem senzill i humil ramell,
són flors que s'aponsellen, signant una esperança,
i cap a Vós envien el seu perfum novell."